

**KUR'ÂN-I KERÎM'E GÖRE
IRK VE DİLLERİN MENŞEİNE GENEL BİR BAKIŞ
(RÛM SÛRESİ 22. ÂYET BAĞLAMINDA)***
**A VIEW OF THE ORIGIN OF RACE AND LANGUAGES ACCORDING TO
THE QUR&AN (IN THE CONTEXT OF 22ND VERSE OF SURAH RUM)**

Doç. Dr. Şemsettin IŞIK

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
Temel İslam Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalı, e-mail:
semsettinisik@gmail.com , Orcid No: 0000-0001-8872-801X

ÖZET

Yüce Allah, yeryüzünü yaşanabilir bir hâle getirdikten sonra, orada bir insan yaratacağını haber vermiştir. Bunun üzerine melekler hoşnutsuzluklarını ifade etmişlerse de Hz. Âdem ve eşini, insanların ilk atası olarak yaratmıştır. Akabinde onları adeta bir hazırlık kampına alıp, karşılaşmaları muhtemel durumlara karşı gerekli bilgi ve becerilerle donatmış, duygu ve düşüncelerini açıklamaya imkân veren dil gibi bir iletişim vasıtasıyla mücehhez kılmıştır. Bu hususiyetlere ilaveten, ilahî ve beşerî verileri yazılı ya da sözlü olarak paylaşma imkânını da bahşetmiştir.

Böylesi bir donanımına sahip olan ilk insan ve eşi, daha sonra yeryüzüne gönderilmiş ve orada peyderpey insanların çoğalması için ilahî program çalışmaya konulmuştur. Bu da adeta uygun zaman ve zeminin vücut bulmasıyla küçük bir incir çekirdeğinden devasa bir ağacın meydana geldiği gibi Hz. Âdem ve eşinde bulunan kodların otomatik olarak faaliyete geçmesi suretiyle teselsülen farklı ırk ve dillerin meydana gelmesini mümkün kılmıştır. Bu olay, bir yönüyle insanlar arasında kaynaşma ve tanışmanın istenildiğine, diğer yönüyle de Yaratıcının varlığının delillerinden birisi olduğuna işaret etmiştir.

Bu çalışmada ırkların ve dillerin oluşumu, Rum suresi 22. âyet bağlamında, Kur'an-ı Kerim'in tamamını da dikkate alan bir bakış çerçevesinde ele alınıp incelenmiştir. Bizi, bu çalışmaya bazı diller arasında benzer kelimelerin bulunması ve farklı renk ve ırkların aynı fitrat kanunu çerçevesinde kesintiye uğramadan eksiksiz bir şekilde seyretmesi sevk etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Âdem, Nuh, Irklar, Diller, Kodlar.

ABSTRACT

A View Of The Origin Of Race And Languages According To The Qur'an (In The Context Of 22nd Verse Of Surah Rum)

After Almighty Allah has made the earth livable, He has announced that He will create a human being there. Then the angels expressed their displeasure, but the Prophet. He created Adam and his wife as the first ancestor of men. Subsequently, they took them to a preparatory camp, equipped them with the necessary knowledge and skills for possible situations, and made them available through a language-like communication to express their feelings and thoughts. In addition to these features, it also granted the possibility to share the divine and human data in written or verbal form.

Hz. Adam and his wife were then sent to earth and the divine program began to work for the proliferation of prophets. In this way, different races and languages have emerged as the result of the incarnation of the appropriate time and ground, as a giant tree is formed from a small fig seed. This event pointed out that, on one side, it is desirable to meet and meet people and on the other, it is one of the proofs of the Creator's existence.

* Bu makale, 18-20 Ocak 2019 tarihleri arasında Zonguldak'ta yapılan 'International Black Sea Coastline Countries Symposium-3'da sözlü olarak sunulan ve dijital ortamda yayımlanan tebliğ üzerinde yapılan kısmi tasarruf neticesinde elde edilmiştir.

In this study, the formation of races and languages is examined and examined in the context of the 22nd verse of Surah Rum, within the framework of the whole view of the Holy Quran. We are encouraged by this study to have similar words among some languages and to follow the different colors and races in the same nature without interruption.

Keywords: Adam, Noah, Races, Languages, Code.

1. GİRİŞ

Varlıkların nasıl meydana geldiği ve akıbetlerinin ne olacağı hususu, tarih boyunca en çok merak edilen ve üzerinde durulan konular başında yer almıştır. Bundan dolayı hiçbir din ve düşünce sistemi, bundan müstağni olmamış ve kendi penceresinden bakarak yorumlar yapmaktan geri kalmamıştır. Yine aynı şekilde onun içinde mühim bir yer işgal eden ilk insanın meydana gelişi, onun çeşitli renk ve biçimlerde yeryüzüne yayılışı, ondan farklı dillerin meydana gelişi sürekli olarak canlılığını korumuştur. Bundan dolayı her din ve düşünce sistemi, mebde (başlangıç) ve mead (dönüş) alanında ortaya koyduğu düşüncesinin doğruluğunu ve dayanağının sağlamlığını ortaya koymak için bir takım izahlara gitmiştir. Fakat bütün bu hususta sarf edilen gayretlere rağmen, ortaya konulanlar, baş ve son sayfaları yırtılıp kaybolan kitap gibi eksik ve doyurucu olmaktan uzak kalmıştır. Dolayısıyla ele alınan konuya dair bir ittifak da hâsıl olmamıştır.

Yaratılış söz konusu olunca, dinî metinler de kendisine bunu konu edinmiştir. Hatta Kur'an-ı Kerim'de yaratma işine, imanî konular arasında yer verilmiş ve her türlü yaratmanın Allah'a ait olduğu vurgusu yapılmıştır (Fâtır: 35/3). Onun için kâinat ve içinde yer alan varlıkların nasıl (Enbiya: 21/22; Rahman: 55/7; Zariyât: 51/47; Mülk: 67/3-4) ve niçin yaratıldıklarına dair bilgi verilmiştir. Bu bağlamda özel bir önem (Tîn: 95/4) ve yere sahip olan insanın (Hicr: 15/29; Sâd: 38/72), ibda (ilk defa) olarak nasıl yaratıldığı (Sâd: 38/71), ona hangi hususiyetlerin kazandırıldığı (Bakara: 2/31; Rahman: 55/4; Alak: 96/4) ve daha sonra ondan da biyolojik yolla inşa (vardan var olma) biçiminde (Alak: 96/2) nasıl teşekkül ettiği (Nisa: 4/1) veciz bir şekilde beyan edilmiştir.

Başka bir ifadeyle şöyle haber verilmiştir: İnsanlar, başlangıçta “tek bir ümmetti” (Bakara: 2/213). Eğer Rabbin dileyseydi tek bir millet kılardı” (Hud: 11/118). Fakat ilahî irade gereği ayrıldılar (Yunus: 10/19). Bunu da tanışsınız diye kavim ve kabilelere ayırmak suretiyle yaptık (Hucurât: 49/13). Bütün bunlar ırkların, milletlerin ve dillerin geçirdiği merhaleleri ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda dilbilimciler de dil ve ırkların teşekkül edişleri, türlerin oluşumu ve belli bir zaman sonra kaybolup gitmeleri gibi birçok hususa değinmiş ve ölü dillerle birlikte 3000-3500 civarında bir yekûn teşkil ettiğini söylemişlerdir.¹

Müslüman dilbilimciler de dillerdeki bu çeşitliliği, vahiy ve ilham (tevkîfi), uzlaşma ve anlaşma (ıstılâhî), birleştirici ve bu üç görüşün herhangi birisine taraftar olmayıp çekimser kalan (tevakkûf eden) nazariyesi ile izah etmişlerdir.² Kur'an-ı Kerim'de Hz. Âdem'in insanların ilk (Nisa: 4/1), Hz. Nuh'un da ikinci atası olduğu beyan edilmiştir (Hud: 11/48; Saffat: 37/77). Böylece geniş ve bütün unsurları kuşatıcı geniş bir çerçeve çizmiştir.

¹ Bkz. Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, TDK Yay., Ankara, 2000, s. 100.

² Bkz. Çetkin, Muhammed, *Celeddin es-Suyûtî ve Dillerin Kaynağı Hakkındaki Görüşleri*, Bingöl Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2014, Sayı: 4, s. 138.

Bugün ırklar ve diller arasında benzer hususların bulunması, onların bir asıldan geldiklerine bir işaret olabileceği gibi birbirleriyle olan çeşitli şekillerde etkileşimlerin de bir eseri olması mümkündür. Bu konuda disiplinler arasında yapılacak ortak bir çalışmanın, pek çok şeyi daha net anlamamıza imkân sağlayacağından hiç şüphe yoktur.

2. HZ. ÂDEM'İN YARATILIŞI VE DÜNYA HAYATINA HAZIRLANIŞI

Kur'an-ı Kerim'de, Yüce Allah'ın yeryüzünde bir insan yaratmak istediğini ruhanî varlıklara haber verdiği bildirilmiştir. Onlar da biz sana hamd ve takdiste bulunup dururken, yeryüzünde fesat çıkarıp kan dökecek birisini mi yaratacaksın diyerek olumsuz bir kanaate sahip olduklarını ve yaratılmasına da taraf olmadıklarını beyan etmişlerdir. Bunun üzerine Allah, Hz. Âdem'i çeşitli merhalelerden geçirmiş olduğu topraktan yaratmış (Hicr: 15/28-29; Rahman: 55/14; Hac: 22/5; Mü'minûn: 23/12-14) ve ilahî nefhadan da bir parça vererek onurlandırmıştır (Hicr: 15/29; Sâd: 38/72). Daha sonra onu sıkı bir esma öğretime tabi tuttuktan sonra, aleyhinde fikir beyan eden ruhanî varlıklarla birlikte bir imtihana koymuştur. (Bakara: 2/30-33). Yapılan değerlendirme sonunda Hz. Âdem kendisine verilen bilgi ve özellikler sayesinde başarılı olmuştur. Bunun üzerine, şeytandan başka ruhanî varlıklar onun üstünlüğünü kabul edip selamlamıştır. (Bakara: 2/30-33).

Daha sonra Hz. Âdem ve eşi Hz. Havva yaşayacakları bir hayata hazırlanmaları için cennette bir çeşit kamp hayatına tabi tutulmuştur. (Bakara: 2/31, 35). Burada şeytan ve telkinlerine kulak verip uymaları ve verilen talimata da aykırı hareket etmelerinden dolayı hayatlarına yeryüzünde devam etmelerine hükmolunmuştur (Bakara: 2/36). Hemen bu sırada yaptıkları hatadan dolayı pişman olduklarını belirtip af dilemişlerdir (Bakara: 2/37; A'raf: 7/23). Bunun üzerine kendilerine verilecek olan talimata göre yaşamalarının gerektiği söylenilerek (Bkz. Bakara: 2/36-38) dünya sahnesinde denenme sürecine alınmışlardır (Ankebut: 29/2-3; Mülk: 67/2).

Buradan da anlaşılıyor ki, Allah, Hz. Âdem'i yarattıktan sonra, onu dünyada karşılaşacağı hususlara dair gerekli bilgi ve kabiliyet ile donatmış (Bakara: 2/31) ve buna ilaveten elde ettiği tecrübeleri başkalarına aktarabilmesi için beyan (Rahman: 55/4) ve yazı kabiliyeti vermek suretiyle de takviye etmiştir (Alak: 96/4-5). Böylece hem kendisine verilenleri hem de sonradan ona ilave ettiği birikimlerini yazılı veya sözlü aktarma imkânı bulmuştur.

2.1. Hz. Âdem'e Gerekli Bilgilerin Öğretilmesi

Hz. Âdem yeryüzünde halifelik faaliyetlerini icra etmek için yaratılmış ve akabinde kendisine 'esma' taliminde bulunulmuştur (Bakara: 2/31). Buradan da esas görev yeri olan dünya hayatına dair gerekli şeylerin öğretildiği anlaşılmaktadır.

Bu hususta 'esma' kapsamında bütün bilgilerin yer alıp almadığı üzerinde birçok yorum yapılmıştır. Bir kısmı, dilin sadece isimlerden müteşekkil olmadığını, buna kelimenin unsurlarından olan fiil ve harflerin de dâhil olduğunu söylemiş,³ dolayısıyla Hz. Âdem'e öğretilenlerin de isimlerden ibaret olmadığını, isimlerin fiil ve harflerden daha kuvvetli ve daha öncelikli bulunduğunu ifade etmiştir.

³ Bkz. Suyûti, Celâlettin, *el-Müzhir fi Ulûmi'l-Luğati ve Envâiha*, (Tah: Fuad Ali Mansûr), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, 1/15.

Diğer bir kısmı da Hz. Âdem'in dünya hayatına başlamadan önce çanakdan çömleğe, süt sağma kabından ihtiyaç duyacağı çeşitli araç-gereçlere varıncaya kadar her şeyin isim ve müsemmasının kendisine tek tek öğretildiğini, hatta dünyaya gelecek neslinin isimlerinin bile bu kapsamda yer aldığını söylemiştir.⁴ 'Âdem'e bütün isimleri öğretti' ibaresi üzerine yapılan yorumların bir kısmı, yukarıda yer alan yorumlarla örtüşürken,⁵ bir kısmı da daha başka şekillerde olmuştur.⁶ Hatta bunlar arasında bir hayli detaya girenler de olmuştur.⁷

Her ne kadar isimlerin öğretilmesine dair yapılan yorumlar birbirinden farklılık gösterse de temelde Hz. Âdem'e layık görülen hilâfet makamına uygun düşen bir dil ve beyan kabiliyetinin kendisine verildiği anlaşılmaktadır.

2.2. Hz. Âdem'e Konuşma ve Yazmanın Öğretilmesi

Yüce Allah, insanı fiziklen mükemmel yarattığı (Tîn: 95/4) gibi beyan (Rahman: 55/4) ve yazma (Alak: 97/4) yönünü de mükemmel bir hâle getirmiş ve onu varlıkların en şerefli kılmiştir. (İsrâ: 17/70).

Bazı müfessirler, Allah 'insanı yarattı' (Rahman: 55/3) ayetinde yer alan 'insan' kelimesinin cins isim olduğunu ve bunun da başta Hz. Âdem olmak üzere kıyamete kadar gelecek olan bütün neslini kapsadığı beyan etmişlerdir. Akabinde gelen 'beyanı öğretti' ibaresinden de ona anlamının, anlatmanın, yazmanın öğretildiği ve hiçbir şeyin eksik bırakılmadığının anlaşılacağı söylenmiştir.⁸ Bazıları da 'beyan' lafzıyla insanın duygu ve düşüncesini açıklama kabiliyetine sahip olarak yaratıldığı ve bununla da diğer varlıklardan farklı olduğunu⁹ belirtilmektedir demişlerdir. Bu noktadan bakıldığında, 'isimleri öğretmenin' ne demek olduğu ve neleri kapsadığı daha net anlaşılmaktadır.

Yine Kur'an-ı Kerim'in tamamını dikkate alan bir şekilde konu ele alındığında, ilk insanın yaratılmasının akabinde öğretime tabi tutulmasının izlediği (Bakara: 2/30-31), daha sonra da kalem ile yazmanın ve bilmediği şeylerin öğretilmesinin yer aldığı görülmektedir (Alak: 96/4-5).

Bu bağlamda müfessir Hazin'in de dediği gibi Allah 'insanı yarattı' ayetinden Hz. Âdem; 'insan' kelimesinden de onun diğer varlıklardan üstün olduğu anlaşılmaktadır. Akabinde gelen 'kalemle yazmayı öğretti' ibaresinden de ona yazıp çizmenin öğretildiği ve bu sayede ilmin kaydedilerek büyük menfaatler elde etmeye vesile olduğu belirtilmiş ve kalemin lisan (dile) niyabet (vekâlet) ettiğine, lisanın ise kaleme niyabet etmediğine dikkat çekilmiştir.¹⁰

3. HZ. ÂDEM'İN İLK İNSAN VE İLK ATA OLMASI

⁴ Bkz. el-Hâzin, Alâuddin Ali b. Muhammed b. İbrahim, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1979, 1/47; Suyûtî, *el-Müzhir fi Ulûmi'l-Luğati ve Envâiha*, 1/11-12.

⁵ Bkz. Yıldırım, Celal, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, Anadolu Yay., İzmir, 1986, 1/153; Karaman, Hayreddin ve Ark., *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, DİB. Yay., Ankara, 2006, 1/105; Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ, *Tefhimu'l-Kur'an*, (Ter: Ahmed Asrar), Bengisu Yay., İstanbul, 1997, 1/77.

⁶ Bkz. et-Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'an*, (Muh: A. Muhammed Şakir), Müessesetü'r-Risale, Mısır, 2000, 1/481-489; Kutub, Seyyid, *Fi Zilali'l-Kur'an*, (Ter: S. Uçan ve V. İnce), Dünya Yay., İstanbul, 1991, 1/80.

⁷ Bkz. er-Râzî, Ebu Abdullah Fahrüddin, *et-Tefsiru'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Çayb)*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Tahran, 1978, 2/175-178.

⁸ Bkz. el-Hâzin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 7/2.

⁹ Bkz. er-Râzî, *et-Tefsiru'l-Kebîr*, 29/85-86.

¹⁰ Bkz. el-Hâzin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 7/269.

Kur'an-ı Kerim'de "ey insanlar, sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini de yaratıp, her ikisinden birçok erkek ve kadın üretip yayan Rabbinizden sakının" (Nisa: 4/1) denilmek suretiyle bütün insanların Hz. Âdem ve eşi Hz. Havva'dan teselsülen (zincirleme olarak) türediği haber verilmektedir.

Bu ayette Hz. Âdem'in 'ebu'l-beşer' (yani insanların atası) olduğu ve bütün insanların zincirleme bir şekilde ondan türediği¹¹ yorumları yapılmıştır.

Hz. Peygamber de aynı ana ve babadan türeyen nesil arasında zuhur eden renk (ırk) ve ırk farklılıklarını şöyle izah etmiştir:

"Allah, Hz. Âdem'i yeryüzünün her tarafından alınan topraktan yaratmıştır. Bundan dolayı kendilerinde bulunan toprak türüne göre kimisi kırmızı, kimisi beyaz, kimisi siyah, kimisi de bunlar arasında bir renk almıştır. Tabiatları (karakterleri) itibariyle de kimileri yumuşak, kimileri sert, kimileri kötü ve kimileri de iyi huylu olmuştur."¹²

Bu da aynı topraktan her birisi ayrı koku ve renklere sahip çiçeklerin bitmesi gibi ilahî kudretin tecellisinin bir eseri olmuştur.

3.1. Bütün İnsanların Hz. Âdem'den Türemesi

Kur'an-ı Kerim'de bir tek nefisten yaratılıp çoğalmayı haber veren ayet (Nisa: 4/1), "ey insanlar, sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve birbirinizi tanımanız için milletlere ve kabilelere ayırdık" (Hucurât: 49/13) beyanıyla hem vurgulanmış hem de işin hikmet yönüne dair bilgi verilmiştir.

Müfessirler, bu ayete dair yaptıkları yorumlarda üstünlüğün ırk ve renklerde olmadığını ve gerçek mânâdaki rüçhaniyetin din ve takvada (sorumluluk bilincinde) olduğunu vurgulamışlardır.¹³ Buradan da bütün insanların aynı kökten geldikleri için dış görünüşlerine itibar edilerek değerlendirilmemeleri gerektiği ve dillerinin de aynı kaynaktan doğup gelişmiş olduğu zımnen anlaşılmaktadır. Nitekim insanların kabile ve milletlere ayrılması, aynı işleyişin dillerde de olduğu bir karinesi olmaktadır. Bu durum, adeta bir tohumdan meydana gelen incir ağacı gibi kendisine has bir gelişim ile kemal mertebeye ulaşmıştır. Onun geldiği son merhaleye bakarak kök, dal, budak, yaprak ve meyve gibi unsurlarının küçük bir çekirdekten doğup gelişmesini kabul etmeme ile bütün ırk ve dillerin Hz. Âdem'den geldiğini inkâr etme aynı şey olmaktadır. Ya da bir fabrikanın, farklı renk ve modellerde başka ürünler üretemeyeceğini iddia etmeye kalkışmaktır.

Buradan Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın genetik yapısında bütün ırkların karakterleri ve bütün dillerin kodlarının yer almış olduğu anlaşılmaktadır. Bu hususta her hangi bir yanılığa düşülmemesi için Peygamber (s.a.v) tarafından, "hepiniz Hz. Âdem'in çocuklarıdır, o da topraktan yaratılmıştır"¹⁴ şeklinde bir uyarı yapılmıştır. Yine buna "soylara ayrılmanız, birisine sövüp saymanız için değildir; hepiniz Âdem'in çocuklarıdır"¹⁵ buyrulmak suretiyle vurgu yapılmıştır.

¹¹ Bkz. el-Hazin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 1/473-473.

¹² Ebu Davud, es-Sicistani, Sünenü Ebî Davud, Dâru'l-Fikr, (I. Basım) Suriye, Sünnet: 16; Tirmizî, Muhammed b. İsa, *Sünenü't-Tirmizî*, Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabî, (I. Basım), Beyrut, Tefsir, 1, 3; İbn Hanbel, Ahmed, Müsnedü Ahmed b. Hanbel, Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabî, (I. Basım), Beyrut, 4/400, 406.

¹³ Bkz. Hazin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 6/230.

¹⁴ el-Med'û, Muhammed, *Feydu'l-Kadir Şerhu Câmi's-Sağîr*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, (Hadis No: 6368), 5/37.

¹⁵ Bkz. et-Taberî, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'ân*, 22/313.

3.2. Bütün Dillerin Hz. Âdem'den Türemesi

Dil, insanın doğuştan getirdiği ilahî bir yetenektir. Eğer Allah, insanda dil öncesi ve sonrası duygu ve düşünceleri birer ses olarak ortaya koyan cihaz ve yetenekler koleksiyonunu yaratmamış olsaydı, bugün dilden söz edilmesi mümkün değildi. Bu da dilinin menşeinin ilâhî olduğunu ve insana eşyanın isimlerinin yanında konuşmanın da Allah tarafından öğretilmiş olduğunu göstermektedir. Bu görüşü ilkçağda Héraclite (m. ö 480), ortaçağda İbn Fâris ve İbn Cinnî, yeniçağda Peder François, Lami (ö.1711) ve feylesof De Bonalde gibi dilbilimciler savunmuştur.¹⁶ Dolayısıyla dilin kaynağı meselesi, insanlık tarihi kadar eski ve bir o kadar da merak uyandıran bir konu olmuştur.

İmam Gazâlî, dilin kaynağı konusunu ‘mebdeu’l-lüğa’ başlığı altında ele almış¹⁷ ve ileri sürülen görüşler üzerinde değerlendirme yaptıktan sonra, “Allah, Âdem’e bütün isimleri öğretti” (Bakara: 2/31) ayetinden dilin tevkifi olduğuna kesin gözüyle bakılamayacağını söylemiştir. Akabinde bu konuda ileri sürülen görüşlerin hiçbirisinin, itikadî ve amelî yönden her hangi bir sorumluluk getirmeyeceğini ve sadece birer tahminden ibaret olduğunu da beyan etmiştir.¹⁸

Tefsirlerde de Hz. Âdem’e öğretilen isimlerden maksadın, diller ile birlikte varlıkların mahiyet ve sıfatları olduğu bilgisi yer almıştır. Söz gelişi müfessir Hamdi Yazır, ilimler gibi dillerin de farklı oluşlarının Hz. Âdem’e dayandığına dikkat çekip şöyle demiştir: “Lisan konusunda bütün Âdemoğlunun günümüze kadar olan çeşitliliği ve gelişmesi, esas itibariyle Hz. Âdem’e isimlerin öğretilmesine dayanmaktadır.”¹⁹

Fahreddin Râzî de bu hususu şöyle açıklamıştır: Allah, Hz. Âdem’e, bütün varlıkların isimlerini ve daha sonra gelecek olan nesillerin konuşacağı dilleri de öğretmiştir. O da bunları çocuklarına öğretti. Onlar da babaları vefat ettikten sonra, çeşitli bölgelere dağıldılar. Her birisi gittiği yerde farklı bir dil ile konuşmaya başladı. Bundan böyle orada o dil konuşulmaya başlandı. Diğerleri de unutulup gitti. İşte Hz. Âdem’in çeşitli dillerle konuşmasının sebebi budur.²⁰ Ancak bugün dünyada konuşulmakta olan bütün dillerin, Hz. Âdem’in çocuklarından kaldığını söylemek çok da doğru değildir. Nitekim zamanla bir dilden birkaç dil ve lehçenin türemiş olması mümkün gözükmektedir.

Bazıları da dillerin farklılığı hakkında şöyle bir izah yapmıştır: İlk dönemlerde dil, birbirine yakın lehçeler halinde konuşulurken, zamanla birbirinden uzaklaşmak suretiyle yeni dillerin oluşmasına neden olmuştur. Bunun bariz örneklerinden birisini de Avrupa konuşulan Fransızca, İngilizce, Almanca ve İtalyanca dilleri oluşturmaktadır. Bu diller geçmişte birbirlerine çok daha yakın iken, bugün Latince ve Cermen dillerinden kaynaklanmış olmalarına rağmen, birbirinden tamamen farklı hâle gelmiştir. Benzer bir durum, Arap dünyasında da dikkatimizi çekmektedir. Oysaki fetihler münasebetiyle çeşitli bölgelere

¹⁶ Kayapınar, Durmuş Ali, *Kur'an Semantiği*, <http://durmusalikayapinar.com>. s. 12-13; Demir, Ramazan, *Arap Dilbilimcilerine Göre Dillerin Kaynağı Meselesi*, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Arap Dili ve Belagati Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s. II-IV.

¹⁷ Bkz. el-Gazâlî, Ebu Hâmid b. Muhammed, *el-Mustasfâ min İlmi'l-Usûl*, (Tah. Muhammed Abdüsselam), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, (I. Basım), 1993, 1/181.

¹⁸ Bkz. Gazâlî, *el-Mustasfâ min İlmi'l-Usûl*, 1/181.

¹⁹ Bkz. Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Azim Yay., İstanbul, 1992, 1/267.

²⁰ Bkz. er-Râzî, *et-Tefsîru'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Ğayb)*, 2/175-176; el-Hâzin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 7/2.

gidenler, fasih konuşuyorlardı. Bugün doğudan batıya Arapçanın farklı lehçeleriyle karşılaşmaktadır. Eğer Kur'an-ı Kerim, bu dili sürekli olarak desteklemeseydi, her yer bölgesel diller ile dolup taşacaktı.²¹

Günümüz müfessirlerinden Celal Yıldırım da söz konusu ayetin tefsirini yaparken, bu konuyla ilgilenen ilim adamlarının insanların ne zaman konuşmaya başladıklarını, ilk dilin veya dillerin nasıl teşekkül ettiğini net bir şekilde ortaya koyamadıklarını ve bir takım varsayımlardan hareket ederek yeryüzünde konuşulan dillerin bir tek kaynaktan çıkıp çıkmadığına dair bir netice elde edemediklerini belirtmiştir. Bunu da Bakara suresi 31. ayetin bütün varsayım, iddia ve görüşlerin önüne set çekerek dil konusunda en doğru bilgiyi verdiğini, hadisenin farklı yönlerine işaret ederek konuyu aydınlattığını ve bilim adamlarına da bir takım ipuçları sunduğunu beyan ederek temellendirmiştir. Daha sonrada söz konusu durumu şöyle hülasa etmiştir:

a- Dil, ilk insan olan Hz. Âdem ile başlamıştır.

b- Allah, ilk dil ve ona dayalı olarak konuşmayı bir lütuf olarak Hz. Âdem'e öğretmiş ve onu eşyanın isminden haberdar etmiştir.

c- Yeryüzünde konuşulan bütün diller, tek bir kökten gelmektedir. Zira Allah, Hz. Âdem'e mevcut eşyanın tamamının isimlerini öğretmiştir.²²

4. HZ. NUH'UN İKİNCİ ATA OLMASI

Hız Âdem'den itibaren süregelen tevhit mücadelesi, Hz. Nuh ile de devam etmiştir. Yapılan bütün çağrılara karşı pek az bir gurup olumlu cevap verip iman etmiştir. Yapılan bu davet, gereken karşılığı bulmayınca, Hz. Nuh'a verilen ilahî talimatlar doğrultusunda bir gemi yapması ve ona da inananlarla birlikte her canlı türünden birer çifti bindirme talimatı verilmiştir. Her şeye rağmen geminin yapımı bittikten sonra gökten sağanak halinde yağmur yağmış; yerden de sular fışkırmıştır. Bunun üzerine yeryüzünde dağlar gibi dalgalar yükselmiş ve gemi de onun üzerinde yüzmeye başlamıştır. Tufan nihayete erince yer suyunu çekmiş, gök de yağmur yağdırmayı kesmiştir. Akabinde su üzerinde Allah'ın adıyla seyreden bu gemi, Cudi dağına oturmuş ve içindekiler ile yeryüzünde yeni bir hayata başlamıştır. (Hud: 11/36-48).

Hız. Nuh, tufan esnasında Allah'a dua ederek ilahî davete kulak tıkayıp gemiye binmeyenlerden yeryüzünde hiç kimseyi bırakmamasını ve onların tekrar kulları saptırmalarına fırsat bulmamalarını istemiştir. Bunun üzerine geride kalanlar da günahları yüzünden helak olmuşlardır. (Nuh: 71/25-27).

Böylece Allah, Hz. Nuh'un duası kabul edip, inananlarıyla birlikte tufandan kurtarmış ve soyunu da kalıcı kılmıştır (Saffat: 37/75-83).

4.1. Tufandan Sonra Yeniden Üreme

Hız. Nuh'a peygamber olarak inanan ve onun davetine icabet eden seksen kadar kişinin arasında oğullarından Ham, Sam ve Yafes'in de yer aldığı ve onlarla birlikte gemiye bindiği söylenmiştir.²³ Tufandan sonra, aynen Hz. Âdem örneğinde olduğu gibi Hz. Nuh ve

²¹ Bkz. el-Bürîni, Abdurrahman Ahmed, *el-Luğatü'l-Arabiyyeh Aslu'l-Luğâti Küllihâ*, Dâru'l-Hasen li'n-Neşri ve't-Tevzi', (I. Basım), Ürdün, 1998, s. 31.

²² Bkz. Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, 1/158.

²³ Bkz. el-Hâzin, *Lubabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*, 3/232; 7/156.

beraberindekilerden yeniden bir çoğalma başlamıştır. Bundan dolayı ona Âdem-i sâni (ikinci Âdem) denilmiştir. Daha sonra çeşitli gerekçeler nedeniyle yeryüzünün farklı yerlerine doğru bir yayılma hareketi başlamıştır. Bunlar arasında Hz. Nuh'un oğulları da yer almış ve onlardan meydana gelen milletler hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır.²⁴

Çeşitli bölgelere yapılan göç ve yerleşmeler, zamanla farklı renk ve dillerin doğmasına zemin hazırlamıştır. Birbirine yakın yerlerde yaşayanlar arasında bir benzerlik, uzaktakiler arasında da bir kopma söz konusu olmuştur. Böylece ilahî irade doğrultusunda meydana gelen bu kabile ve milletlerden, birbirleriyle tanışıp kaynaşmaları ve kardeş olduklarını (Bkz. Hucurât: 49/10, 13) bilip hayata geçirmeleri istenmiştir.

4.2. Tufandan Sonra Yeniden Dillerde Çoğalma

Tufandan sonra Hz. Âdem örneğinde olduğu gibi muhtemelen bir dil konuşulmuş ve zamanla ondan yeni lehçeler doğmuştur. Bu da çeşitli şekillerde ve yeryüzünün münbit yerlerine doğru yapılan göçler nedeniyle meydana gelmiştir.²⁵

Hz. Âdem ve neslinin devamı olmaları hasebiyle sahip oldukları genetik mirası ve dil kodlarını kazanımlarıyla birlikte yaşadıkları zaman ve mekâna taşımışlardır.²⁶ Bu hususta bazı müfessirler tarafından Hz. Nuh'un hangi oğlunun hangi dili konuştuğuna dair yorumlar yapılmış²⁷ ve Cebrail (a.s)'in Arapçayı Hz. Nuh'a, onun da oğlu Sam'a öğrettiği hususunda rivayetlerde bulunmuşlardır.²⁸

Netice itibariyle dillerin çoğalması ve gelişmesi, aynen Hz. Âdem'de olan işleyiş gibi zamanla birbirinden açılarak uzaklaşmıştır.

5. IRK VE DİLLERDE BENZER YÖNLERİN BULUNMASI

Bugün hâl-i hazırdaki dillere dikkatlice bakıldığında, kısmî fonetik farklılıkların yanında ortak kelime ve ifade biçimlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu durumu, iki şekilde izah etmek mümkündür:

Birincisi, çeşitli biçimlerde kabileler ve kavimler arasında başlayıp, devletler ve milletler düzeyinde devam eden çeşitli ilişkiler nedeniyle ortaya çıkan dilsel ortaklıktır.

İkincisi de Hz. Âdem'e yüklenen dil kodlarının, bir tohumun bitkiye dönüşmesi gibi uygun zaman ve zeminin var olmasıyla yeni dillerin hâsıl olmasıdır. Bu durum, Hz. Âdem ve Hz. Nuh'tan bahseden ayetlerin çizdiği genel çerçeveye ve üzerinde yapılan yorumlara daha uygun düşmektedir.

Bu gün diller üzerinde bir değerlendirme yapmak gerekirse, Avrupa dillerine büyük oranda kaynaklık yapan Latincenin % 50'sini Yunan ve Mezopotamya dillerinden alınan kelimelerin teşkil ettiğini, İngilizcenin % 75'ini, Fransızca ve Latinceden alınan 90.000 kelimenin oluşturduğunu, Fransızcada saf Fransızca diye bilinen Gaulois dilinden sadece 22 kelime kaldığını söylemek mümkündür. Görülüyor ki diller, muhtemelen hepsi bir kökten çıktuktan sonra, giderek birbirlerinden uzaklaşmış, dünyanın çeşitli bölgelerine yayılan

²⁴ Bkz. et Taberî, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'an*, 17/353; İbn Kesîr, Ebu'l-Feda İsmail b. Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, (Muh: Sami b. Muhammed Selâmeh), Dâru Tayyibe li'n-Neşri ve't-Tevzî', Riyad, 1999, 7/23; er-Razî, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, 20/299; 26/345.

²⁵ Bkz. el-Bûrîni, *el-Luğatü'l-Arabîyyeh Aslu'l-Luğatü Küllihâ*, s. 46-48.

²⁶ Bkz. er-Râzî, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, 2/176.

²⁷ Bkz. Arslan, Ali, *Büyük Kur'an Tefsiri (Hulasatu't-Tefasir)*, Arslan Yay., İstanbul, 1995. 8/27-30.

²⁸ Bkz. Kurtubi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed, *el-Câmiu li Ahkami'l-Kur'an*, Dâru Âlimu'l-Kütüb, Riyad, 2003, 1/283.

insanların ayrı ayrı dilleri oluşmuş, sonra da bu kavimler birbirleriyle temas noktalarında dil alışverişi yaparak kavimden kavime, milletten millete bir nevi kaynaşma meydana gelmiştir.²⁹

Yine İbn Hazm, Süryanice ve Arapçanın tek dilden doğduğunu ifade etmek için Arapça ile Berbericeyi karşılaştırmış ve her ikisinde de benzerlik arz eden bu kelimelerden örnekler vermiştir. Aynı şekilde Arapça, İbranice ve Süryanicede de benzer kelimeleri bulmak mümkündür.³⁰ Bunun da ötesinde bugün konuşulan dillerin hepsinin, fasih ilk dil olan Arapçaya yapılan ilaveler neticesinde meydana geldiği söylenmiş ve bu fikir, telaffuz farklılıklarına bakılmaksızın Arapça ile İngilizce kelimeler arasında yapılan karşılaştırmalar yoluyla desteklenmek istenmiştir.³¹

6. IRK VE DİLLERDEKİ FARKLILIĞIN ALLAH'IN VARLIĞINA DELİL OLMASI

Yüce Allah, ırk ve dillerdeki farklılıkları varlığının delilleri arasında göstermiştir. Bunda düşünüp teslim olmak isteyen kişilere ibretler vardır diye vurguda bulunmuştur (Rum: 30/22). Bu iki unsur (ırklar ve diller), dikkatlere sunulmuş ve onlarda yer alan farklılıklar, Allah'a götüren yollardan sayılmıştır. Zira bunlar, kimlik ve kişilik belirlemede önde gelen unsurlar olmuştur.

Ayette dikkati çeken diğer bir husus, göklerin ve yerin yaratılması ile dil ve ırk farklılığının peş peşe zikredilmesidir. Bu yolla Allah'ın ne kadar azamet ve kudret sahibi olduğu tanıtılmaktadır. Buna ilave olarak dil ve renklerdeki farklılığın, insanın iradesinde olmadığı ve bu konuda ayrımcılık yapmanın ya da belli bir ırkı üstün görerek diğerlerini tahkir etmenin bir tür sapma olduğuna işaret etmektedir. Kaldı ki her insan belirli bir ırkın ve dilin mensubu olarak dünyaya gelmektedir. Dolayısıyla içinde yer aldığı topluma göre de şekillenmektedir.³² Takva ölçüsü dışında bunun üstünlük ya da aşağılık vesilesi olarak kabul edilmesi, uygun düşmemektedir. Özellikle ırktan ve dilden kaynaklanan farklılıkları, Allah'a götüren yollar olarak görüp, korumak icap etmektedir. Zira bir milleti ve dilini yok etmek, Allah'a götüren yollardan birisini eksiltmek demektir. O da aynı yaratma planının bir parçası olarak yaratıcısının ilim ve kudretinin göstergesi ve her şeye boyun eğdiren külli iradesinin hikmetine işaret etmektedir. Bunu görmezlikten gelmek, hem kavli hem de kevnî ayetlere itibar etmemek demektir.

Hâlbuki bütün insanların bir asıldan gelmesi ile gelmemesi arasındaki farkı düşünmek bile tek başına büyük bir hadisedir. Aksi hâlde aynı kaynaktan gelmeme, kardeşlik ve akrabalık duygularının yok olmasına sebep olacaktır. Bu da hayatı anlamlandırma ve haz duyarak yaşamadan mahrum edecektir.

Yine bu ayette, dil ve ırklardaki farklılıklarına rağmen, Hz. Âdem'den itibaren devam eden bütün insan neslinin aynı yaratılış özelliklerine sahip olduğu gözler önüne serilmek istenmiştir. Bir diğer bir husus da siyah, beyaz, esmer, kızıl, güzel, çirkin, uzun ve kısa gibi insan tiplerinin tek bir insandan zincirleme olarak tezahür ettiği ve hiçbirisinin diğerine

²⁹ Songar, Ayhan, *Dillerin Türeyişi ve Gelişmesi*, Zafer İlim Araştırma Dergisi, Sayı: 147, Mart 1989, s. 10.

³⁰ Bkz. Bkz. Demir, *Arap Dilbilimcilerine Göre Dillerin Kaynağı Meselesi*, s. 62.

³¹ Bkz. el-Bürîni, *el-Luğatu'l-Arabiyyeh Aslu'l-Luğât*, s. 78-185.

³² Bkz. Karlı, İbrahim Hilmi, *Farklı Diller ve Farklı Renkler de Allah'ın Ayetlerindedir*, Diyanet Aylık Dergi, Sayı: 230, Ankara, Şubat 2010, s. 44-45.

benzemediği hususu idraklere sunulmuştur. Bu da Allah'ın kudretinin ne derece mükemmel ve ne kadar büyük olduğunun bir delili olmuştur.

İşte bütün bunlar, “Allah sizi bir tek nefisten yarattı” (Nisa: 4/1) ve “ varlığının delillerinden birisi olması için gökleri, yeri, dillerinizi ve renklerinizi farklı yarattı” (Rum: 30/22) şeklindeki ayetler yoluyla ortaya konulmuş bulunmaktadır.

7. SONUÇ

Tarih boyunca varlıkların meydana gelişi ve onun içinde özel bir yere sahip olan insanın varlıklar âleminde yer alışı, düşünce dünyasında özel bir yer tutmuştur. Bundan dolayı din ve düşünce sistemleri, bu konuyu aydınlığa kavuşturmak için bir takım görüşler ileri sürmüştür.

Kur'an-ı Kerim'de ise, Hz. Âdem'in bütün insanların atası olarak yaratıldığı ve ondan da teselsülen (zincirleme) bütün insanların ürediği bilgisi yer almaktadır. Bu bilginin zımında onda bulunan genetik özellikler ve dil kodları filizlenmeyi bekleyen bir tohum gibi uygun zaman ve zemini bulunca fitrat kanunun çerçevesinde işlemeye başlamıştır. Akabinde farklı tür ve biçimde insanlık ağacı bitmiştir. Bundan da vahdetten kesrete doğru bir açılım yoluyla diller, kabile ve milletler meydana gelmiştir.

Bunu görmezlikten gelme, naslarda belirtilen hususları mecrasından çıkartma ve Allah'ın mülkü üzerindeki tasarruf hakkını yok sayma anlamı taşımaktadır. Bu da oluşturulmak istenilen milletler arası tanışma ve medeniyetler arası yarışı engellemek suretiyle ırklar ve diller arasında bitip tükenmeyen bir didişmeye sebep olmuştur. Hâlbuki Kur'an-ı Kerim ırklara değil, ırkçılığa karşı çıkmıştır.

Nitekim ilahî iradenin işleyiş biçimi gereği hiç kimse doğacağı yeri, zamanı, anne-babasını, ırkını, dilini ve cinsiyetini belirleme gibi hususlarda yetkili kılınmamıştır. Dolayısıyla hepimiz aynı ana ve babadan zincirleme bir şekilde türeyen kardeşleriz. Farklı dil ve renge sahip olmamız, hilkatte kardeş olmadığımız anlamına gelmemektedir. Zira “Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık. Birbiriniz ile tanışasınız diye sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz Allah katında en değerli olanınız, O'ndan en çok sakınanınızdır” (Hucurât: 49/13) buyrulmuş ve böylece bu hususta son nokta konulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil*, TDK Yayınları, Ankara.
- Arslan, A. (1995). *Büyük Kur'an Tefsiri (Hulasâtu't-Tefasir)*, Arslan Yayınları, İstanbul.
- Bûrînî, A. A. (1998). *el-Luğatü'l-Arabîyyeh Aslu'l-Luğâti Küllihâ*, Dâru'l-Hasen li'n-Neşri ve't-Tevzî', (I. Basım), Ürdün.
- Çetkin, M. (2014). *Celaleddin es-Suyûtî ve Dillerin Kaynağı Hakkındaki Görüşleri*, Bingöl Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 4, s. 138.
- Demir, R. (2008). *Arap Dilbilimcilerine Göre Dillerin Kaynağı Meselesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Arap Dili ve Belagati Bilim Dalı, İstanbul.
- Ebu Davud, S. (ty). *Sünenü Ebî Davud*, Dâru'l-Fikr, (I. Basım) Suriye.

- Gazâlî, M. (1993). *el-Mustasfâ min Ilmi'l-Usûl*, (Tah. Muhammed Abdüsselam), Dâru'l-Kütubi'l-İlmiyye, (I. Basım).
- Hâzin, A. (1979). *Lubabu't-Te'vîl fi Meâni't-Tenzîl*, Dâru'l-Fikr, Beyrut.
- İbn Hanbel, A. (ty). *Müsnedü Ahmed b. Hanbel*, Dâru İhyâi't-Turasi'l-Arabî, (I. Basım), Beyrut.
- İbn Kesîr, İ. (1999). *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, (Muh: Sami b. Muhammed Selâme), Dâru Tayyibe li'n-Neşri ve't-Tevzî', Riyad.
- Karaman, H.; Çağrıç, M.; Dönmez, İ. K.& Gümüş, S. (2006). *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, DİB. Yay., Ankara, 2006.
- Karslı, İ. H. (2010). *Farklı Diller ve Farklı Renkler de Allah'ın Ayetlerindedir*, Diyanet Aylık Dergi, Ankara, Sayı: 230, s. 44-45.
- Kayapınar, D. A. (2019). *Kur'an Semantiği*, <http://durmusalikayapinar.com>.
- Kurtubî, M. (2003). *el-Camiu li Ahkami'l-Kur'ân*, Dâru Âlimu'l-Kütüb, Riyad.
- Kutub, S. (1991). *Fî Zilali'l-Kur'ân*, (Ter: S. Uçan ve V. İnce), Dünya Yayınları, İstanbul.
- Med'û, M. (ty). *Feydu'l-Kadîr Şerhu Câmi's-Sağîr*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. (1997). *Tefhimu'l-Kur'an*, (Ter: Ahmed Asrar), Bengisu Yayınları, İstanbul.
- Râzî, F. (1978). *et-Tefsîru'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Ğayb)*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Tahran.
- Songar, A. (1989). *Dillerin Türeyişi ve Gelişmesi*, Zafer İlim Araştırma Dergisi, Sayı: 147, s. 10.
- Suyûtî, C. (1998). *el-Müzhir fi Ulûmi'l-Luğati ve Envâiha*, (Tah: Fuad Ali Mansuûr), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut.
- Taberî, M. (2000). *Câmiu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kur'ân*, (Muh: A. Muhammed Şakir), Müessesetü'r-Risale, Mısır.
- Tirmizî, M. (ty). *Sünenü't-Tirmizî*, Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabî, (I. Basım), Beyrut.
- Yazır, M. (1992). *Hak Dini Kur'an Dili*, Azim Yay., İstanbul.
- Yıldırım, C. (1986). *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, Anadolu Yayınları, İzmir.